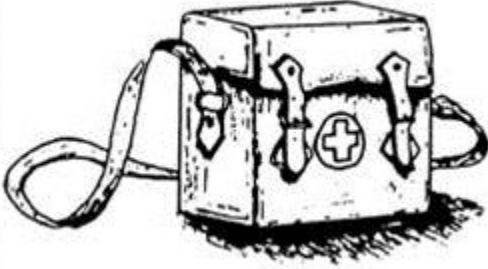

Sigida 23

Furamaralan

Walasa ka bana cunnenw furake, denbaya ni sigida kelen kelen bee ka kan ka furamaraminen do bila u bolokoro.

- Furakeli kunfola fura jenenmaw ka kan ka soro du bee koro (aw ye gafe ne [497](#) laje), bana misenniw furakeli kama ani bana minnu ka ca an senkoro.
- Furamaraminen dafalen ka kan soro sigida bee la (aw ye gafe ne [499](#) laje) ka fara furaw kan minnu be ke ka bana gelenw furake sani ka se dogtorolataa ma. Mogo do ka kan ka sugandi ka bila furamaraminen in kolosili la: misali la keneyabaarakela do walima karamogo do. Dugumogow ka kan ka u seko bee ke walasa furamaraminen kana lankolonya fura la. U bee ka kan ka a faamu ko fura ninnu nafa be dugumogo bee de kan.

Gafe ne nataw la aw bena hakilinaw soro furamamen koro fura marataw kan. Aw be se ka fura kofolen ninnu falen fura werew la, minnu se be aw ye ani minnu be aw ka sigida banaw furake. Hali ni furamamen in fura fanba bee ye tubabufaraw ye, farafinfura numan lakodonnen dow fana be se ka fara u kan.

1 Fura kelen kelen bee hake jumen ka kan ka ke aw bolokoro?

Fura hake min lapininen don furamamen kama, o ka kan ka ke aw bolokorofura lafitini ye. A dow la, o fura be ben furakeli kun fola doron de ma, sani aw ka taa fura do were pini walima aw ka dogtoro do hakilina pini.

Fura hake marata be bo mogo hake la, minnu mako be ne a la ani aw be taa fura ta yoro min, ni do banna walasa ka o nonabila. A be bo fura songo fana na ani mogow ka soro. Aw ka furamamen korofura dow da be se ka geleya, nka a ka fisa fura nafama caman ka soro aw bolokoro walasa ka bana cunnenw kunben.

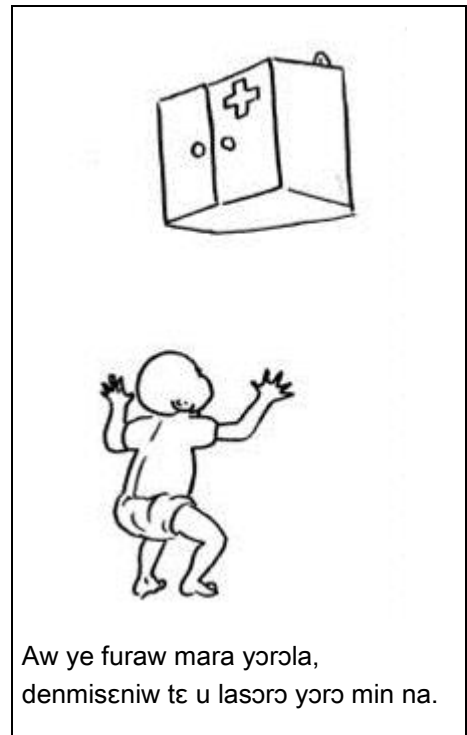
Aw ye aw hakili to nin na: jiginni furaminen kɔɔ furaw, keneyabaarakelaw minnu be jiginni ke, olu ni musokɔɔmaw mako be minen minnu na jiginni kama, o beɛ sebennen don gafe je [254](#) na ani a je [255](#) la.

2 Furaminen maracogo

1. **Aw be fura beɛ mara yɔɔ la, denmisenniɔw tɛ u lasɔɔ yɔɔ min,** ka da a kan, u be se ka fura dɔ ta ka min be se ka u bana.
2. Aw be furaw tacogo seben fura forogow beɛ kan ka je.
3. **Aw be furamaralan bila yɔɔ la, yɔɔ min sumanen don ni a jiginnen tɛ ani ni a jɛlen don;** a man kan ka bila yɔɔ la jɛberɛw ni jineɔw be a la sɔɔ yɔɔ min na. Aw be minemisenniɔw ni bandi, kɔrimugu mara manaforgo datugulen kɔɔ.
4. **Furamaralan falen ka kan ka to fura la tuma beɛ;** aw mana fura o fura ta, aw be aw teliya ka o nɔnabila.
5. **Aw be aw hakili to furaw la, u kana kɔɔ u marayɔɔ la.** Ni min kɔɔla walima ni a tawaati temena, aw be o fili, ka sɔɔ ka a nɔnabila jini min dilannen kura don.

Aw ye aw hakili to nin na: fura dɔw be yen, i n'a fɔ tetarasikilini (*tétracyclines*), ni olu tawaati temena, o farati ka bon kosebe. Ka a sɔɔ penisilini (*pénicillines*) furakiselama walima a mugulama min be laben ka ke siroji ni pikiriji ye, o be se ka ke ka mako je san kelen a tawaati temenen kɔ, ni o ye a sɔɔ a maralen tun don yɔɔ sumanen jalen na. Nka penisilini mana kɔɔ, a fanga be dɔgɔya, ola ni aw be furakeli ke ni a ye, aw be dɔ fara a tata hake kan.

Aw ye aw hakili to nin na: penisilini be ta nin tacogo la basi tɛ o la, nka a farati ka bon tumadɔw la ka dɔ fara fura tɔw tata kofɔlen hake kan.

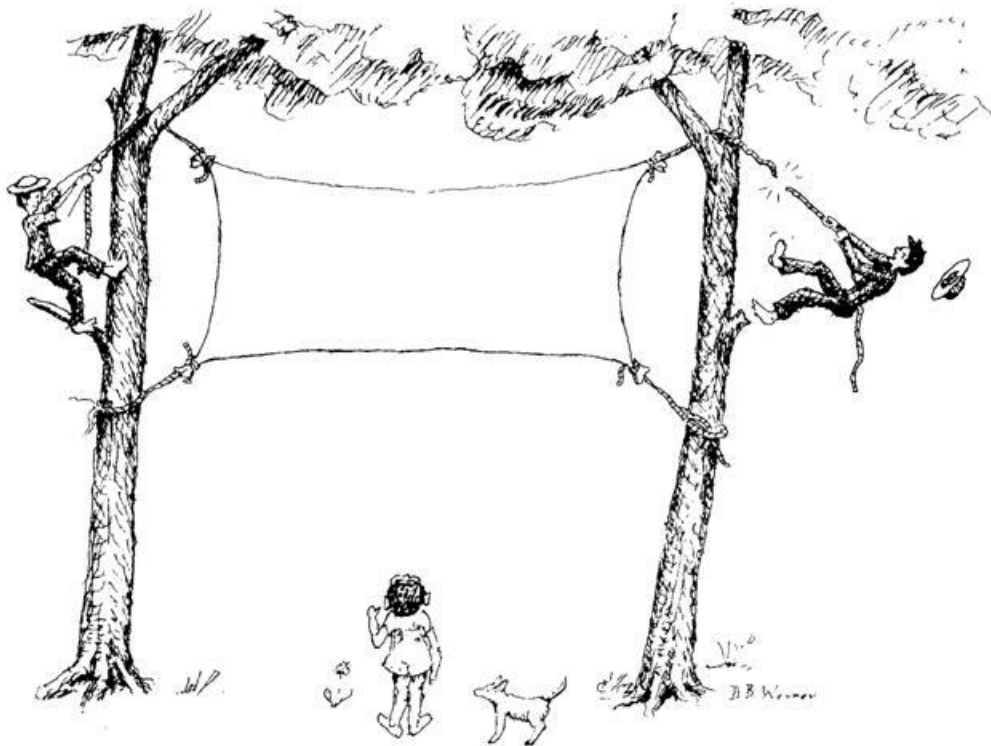
Aw ye furaw mara yɔɔla,
denmisenniɔw tɛ u lasɔɔ yɔɔ min na.

3 Furaw sancogo

A kecogo numan ye, ka dugu caman dalaje ani ka yamaruya sɔɔ ka sannɩ ke jamana farimasiba dɔ la, ni aw ma o sɔɔ, aw be taa kenyerɛye farimasi wa furafeereyɔɔ dɔ la, a caman santa be yɔɔ min.

O fura kelenw be se ka feere tɔɔ werɛw la, forogo werɛw kɔɔ ani fana sɔngɔ werɛw la. Aw be jateminɛ ke fura fila ninnu ni jɔɔɔn cɛ fɔɔ sani aw ka taa sannɩ ke.

Aw be jateminɛ ke fana ni fura tawaati ma temɛ. A ka fisa aw ka furaw san minnu be mɛn ka a sɔɔ u tawaati ma temɛ.

Aw ye aw labɛn ka se ka bana cunnenw furake:
Aw ka furamaraminɛn kana lankolonya fura la abada!

4 Fura minnu maralen ka kan ka sɔɔ denbaya ka furaminɛn kɔɔ

Nin minen ninnu ka kan ka sɔɔ denbaya beɛ kelen kelen ka furamaraminɛn kɔɔ. Ni o kera, an be se ka keneya geleya misɛnni caman keɛ an ka sigidaw la.

4.1 Minɛnw

	Songo	Tata hake (kofolen)	Walasa ka a tacogo don, aw ye gafe ne laɛ
Joliw ni wololabanaw furakeminɛnw			
Gan manama, jolikolini walima mana		Pake fitini 1	75
Bandi sanuman, a mɔgo kelen ta		20	
Bandi kuru min janya be damine santimetri 5 la ka se santimetri 10 ma		3	
Kɔrimugu pake		1	
Jolikoli min janya ye santimetri 5 ye		1	
Jolisaniyalan		20	
Safine min be banakise faga		1	535
Alikoli 70%		Mililitiri 100	
Jisanuman, buteli nugujima kɔnɔ		Foroko 1	
Jolitulu		1	
Winɛgiri jɛman		Litiri 0.5	200 ni 241 ni 294
Kiribi		Garamu 100	205 ni 206 ni 211
Sizo kura, bugun ni zon te min na		1	
Pɛnsi min be ke ka wolo ta ka bo joli la		1	
Walasa ka farikolo funteni hake jatemine			
Farikolo funteni hake jatemine nan			
Min be don da kɔnɔ		Ka kelen kelen	70
min be don banakotaayɔro la		bila minɛw na	
Walasa baarakeminɛnw sanuyalen ka to			
Bɔɔro manama		A caman	195 ni 332

4.2 Furaw

Fura minnu lakodonnen don bæ fɛ	A donnen don ni tɔgo min ye sigida la (aw bæ o sæben)	sɔngo (aw bæ o sæben)	A tata hake kofɔlen	Sæben jɛ
Bana minnu sababu ye banakisɛ ye				
1. Peniselini (<i>pénicilline</i>) furakisɛw minnu ye miligaramu 250 ye			40	350
2. Kotirimɔkizazɔli (<i>cotrimoxazole</i>): silifametokisazɔl, <i>sulfaméthoxazole</i> , miligaramu 400, ka fara tirimetopirimu, <i>trimethoprim</i> , miligaramu 80 kan)			100	357
3. Ampilicilini (<i>ampicilline</i>) furakisɛ min ye miligaramu 250 ye.			24	352
Tumuw				
4. Mebɛndazɔli (<i>mébendazole</i>) furakisɛ miligaramu 100			40	373
Farigan ni dimiw				
5. Asipirini (<i>aspirine</i>) furakisɛ miligaramu 300			50	378
6. Asetaminofɛni (<i>acétaminophène</i>) walima paracetamɔli (<i>paracétamol</i>) furakisɛ miligaramu 500			50	379
Jolidɛsɛ:				
7. Joliseginfura (<i>sulfate ferreux</i>), min ye miligaramu 200 ye			100	392

Fura minnu lakodonnen don bee fe	A donnen don ni songo (aw be togo min ye sigida la (aw be o seben)	A tata hake kofolen	Seben ne
----------------------------------	--	---------------------	----------

Kaba ni nimi

8. Perimetirini (<i>perméthrine</i>)	Kunkolokosafine 1	372
	Tulubara 1	

Ɗeɓe ni fofo

9. Porometazini (<i>prométhazine</i>) furakise miligaramu 25	12	385
--	----	-----

Wololabanamisenni

10. Fura bilenni (<i>violette de gentiane</i>), walima	Buteli fitini 1	370
--	-----------------	-----

Banakisefagatulu (<i>pommade antibiotique</i>)	Bara 1	
--	--------	--

Nedimi:

11. Banakisefagalan tululama walima a jilama (<i>pommade ou gouttes antibiotiques</i>)	Buwati kelen	378
--	--------------	-----

5 Sigida furamarayɔɔ

Aw makofura ni minenw ka kan ka sɔɔ fura kesu kɔɔ, ka fara furaw kan minnu kofolen don ni yɔɔ duguma, u dabolen don banajugu dɔw kelesi kama. **A ka fisa dugu bee ka furakesu falen ka to waati bee.**

Siga te nin misali in na, nka a ka kan ka dafa ni fura suguya werew ni u songo ye. Sigida ka furaminen kɔɔfuraw suguya be sɔɔ banaw fe, bana minnu be yen mɔɔw mine ka caya. Fura cayali fana be bo aw bolo wari hake la ani mɔɔ hake minnu be aw ka furaminen kɔɔfuraw ta.

Furakeliminɛnw

songo

A hake

Aw ye
sɛbɛn
lajɛ

Pikiriw

Pikiribarani min ye mililitiri 5 ye

2

65

Pikiribiɲɛ

3 ka taa 6 la

no 22, min janya ye santimetiri 3 ye

2 ka taa 4 la

no 25, min janya ye santimetiri 1.5 ye

Ɗɛgɛɛkɛ gɛɛyaw

Sugunɛ juru (manaman)

2

239

Mugu ni jolisirafunu

Bandi minnu bonya ye santimetiri 5 ani santimetiri 10 ye

3 ka taa 6 la

Tulo sɛgɛsɛgɛli, o n'a ɲɔgɔnw

Tulolajɛtɔrsini

1

34 ni 255

5.1 Fura werɛw

Fura

A togo sigida la

Songo

Hake

Sɛbɛn ɲɛ

Banajuguw:

1. Penisilini, pikirima; ni kelen dɔrɔn don, porokayini penisilini mililitiri o mililitiri unite 600,000

20 ka taa 351
40 na

2. Anpisilini, a pikirilama (*ampicilline, injectable*)

20 ka taa 352
40 na

ani/walima siteropitomisini garamu 1 ka o ni penisilini ɲagam, *streptomycine avec pɛnicilline* (ni anpisilini da ka

20 ka taa 353
40 na

Fura	A togo sigida la	Songo	Hake	Seben ne
gelen)				

3. Tetasikilini, <i>tetracycline</i> forogolamani walima a furakisilamaw miligaramu 250			40 ka taa 80 na	356
---	--	--	--------------------	-----

Ni bana sababu ye togo ni tumuw ye:

4. Metoronidazoli, <i>metronidazole</i> forogolamani miligaramu 250			40 ka taa 80 na	368
--	--	--	--------------------	-----

Kirinni na:

5. Fenobarabital, <i>phenobarbital</i> furakise miligaramu 15			40 ka taa 80 na	389
--	--	--	--------------------	-----

Faritɛnbana ni sisan jugumanba:

6. Epinefirini (<i>épinéphrine</i>), izinitigiw ka togo dalɛn aderenalini (<i>adrénaline</i>) A pikirima, anpulu miligaramu 1			5 ka taa 10 na	385
---	--	--	-------------------	-----

Sisan:

7. Salibutamoli fiyeta nu kono (<i>Salbutamol, inhalateur de secours</i>)			1	384
--	--	--	---	-----

Basibon jugumanba jiginni kofe:

8. Okisitosini (<i>oxytocine</i>) pikiri unite 10 mililitiri o mililitiri walima misoporostoli (misoprostole) furakise miligaramu 200			6 ka taa 12 la 18 ka taa 36 la	390
--	--	--	---	-----

5.2 Ɓɛci bɛ fura wɛrɛ minnu na yɔrɔ caman na

Fura	A tɔgɔ sigida la	Songo	Hake	Seben ɲɛ
------	------------------	-------	------	----------

Ɗɛjalandimi gɛɛya bɛ yɔrɔ minnu na:

Witamini A forogolamani unite 200,000			10 ka taa 100 na	391
--	--	--	---------------------	-----

Ɗɛgɛtigɛbana ka ca yɔrɔ minnu na

Ɗɛgɛtigɛbana baga kunbɛnnan unite 50,000, muguma , ni aw bɛ o sɔrɔ o de ka ɲi (tubabukan: <i>lyophilisɛ</i>)		Bara	2 ka taa 4 na	388
--	--	------	------------------	-----

Saw ni buntɛniw bɛ mɔgɔ kin yɔrɔ minnu na ka caya:

Bagakɛɛɛlan kɛrɛnkɛrɛnnen			2 ka taa 6 la	387
---------------------------	--	--	------------------	-----

Sumayabana ka ca yɔrɔ minnu na:

Fura minnu dilannen don ni aritemisini (<i>artémisine</i>) ye, walima fura minnu kofɔlen bɛ aw ka sigida la			50 ka taa 200 la	363 ka se 367 ma
--	--	--	---------------------	---------------------

Denmisɛn minnu fanga ka dɔgɔn, walasa ka olu ka basibɔn kunbɛn walima ka a kɛɛ:

Witamini K pikiri miligaramu 1			3 ka taa 6 la	392
--------------------------------	--	--	------------------	-----

5.3 Bana basigilenw fura

Ʋajibi tɛ ka bana basigilen dɔw, i n'a fɔ sɔgɔsɔgɔɲije, kuna ani sugunɛbilɛni furaw bila aw bolo kɔrɔ dugu ka fura maralan kɔɲɔ. Walasa ka a dɔn ko nin bana dɔ la kɛlen bɛ mɔgɔ la, sɛgɛsɛgɛli kɛrɛnkɛrɛnnenw de ka kan ka kɛ kɛnyaso la ani a fura ka tɛli ka sɔrɔ o yɔrɔ minnu na. Nin fura ninnu ni fura wɛrɛw bilali aw bolo kɔrɔ, o bɛ bɔ yɔrɔ kɛcogo ani kotigiw ka dɔnniya la kɛnya ko la.

5.4 Bolocifuraw:

An ma bolocifuraw fara aw ka furaw kan, barisa keneya minisiriso de be olu di tuma caman. Nka, aw ka kan ka aw jija ka denmisenni w ka boloci bæ ke ka a dafa (aw ye seben je [147](#) laje). Nka, ni firigo be aw bolo, aw be se ka bolocifuraw bila aw bolo kɔɔ dugu kɔɔ, kerenkerennena la DTC, senfagabana bolocifura, sɔɔsɔɔniji bolocifura ni ɔni bolocifura.

6 Ladilikan ka a ɔsin dugu butikitigiw ni a fura feerelaw ma:

Ni aw be fura feere aw ka butiki la, a ka ca a la, mɔɔw bena aw ɔininka fura santaw la ani u tacogo. Aw ka a dɔn ko aw ɔɔɔ ka bon mɔɔw lafaamuɔali ni u ka keneya la.

Nin gafe in bena aw demɛ ka kunnafoni ɔuman di ani ka a dɔn ko aw ka sannikelaw bena furaw san, u mako be minnu yere la.

Aw be a dɔn ko mɔɔw be to ka u ka warini bæ don furaw la, fura minnu te mako je u ye. Nka aw be se ka u demɛ u ka a faamu, u mako be fura minnu yere la, ani ka u ka wari bɔ a bɔkun na. Misali la:

- Ni mɔɔw dɔ nana sɔɔsɔɔsiro ɔini, walima kɔɔbolifura i n'a fɔ kaopekitati (*Kaopectate*), walima witamini B₁₂, walima biɔeji walasa ka banamisenni dɔ furake, walima penisilini walasa ka mugu furake walima dimi dɔ, walima tetarasikilini, ni mura be u la, aw be a ɔfɔ olu ye ko o fura ninnu ɔeci te o banaw la, ko u yere be se ka kɔɔlɔ lase mɔɔ ma. Aw be u bilasira.

- Ni mɔɔw dɔ b'a fe ka kolokeneya witamini san, aw be a fɔ a ye ko a ka shefan, jiriden, walima nakɔfenw san o ka fisa witamini ye. Aw be a lafaamu ko olu witamini ka ca ani u nafa ka bon wa u musaka man ca.
- Ni mɔɔw dɔ ye aw ɔininka fura dɔ pikiri ko la, ka sɔɔ o fura kelen dunta fana be bana furake, aw be a fɔ a ye ko dunta de ka ɔni ani fana farati te o la.
- Ni mɔɔw dɔ b'a fe ka murafurakisew san walima fura ɔagaminen minnu da ka gelen, aw be a fɔ o tigi ye ko a ka a ka wari mara ka asipirini, asetaminofeni walima ibuporofeni san ani ka o ta ni ji caman ye.

Ni aw ni mɔɔw ye nin gafe in kɔɔ kunnafoniw kalan ɔɔɔfɛ, a be mɔɔɔya aw bolo ka nin fen ninnu ɔfɔ u ye.

O bæ kɔfɛ, a ɔininen don aw fe, aw ka fura nafamaw dɔɔn feere. Furaw ni fen minnu kɔɔlen be aw ka so ni dugu fura maralanw kama, ani furaw ni fen were minnu nafa ka bon banaw keɔleli la aw ka sigida la, aw be olu bila aw ka butiki kɔɔ. Aw be furaw san, fura minnu da ka mɔɔn. A ɔininen don aw fe fana, aw kana furaw feere, fura minnu tawaati temena, walima fura minnu tiɔena, walima ɔeci te minnu na.

Aw ka butiki kɔnɔna bɛna kɛ yɔrɔ ye, mɔgɔw bɛna dɔnniya sɔrɔ yɔrɔ min na u yɛɛ ka kenɛya kan. Ni aw bɛ se ka mɔgɔ dɛmɛ u ka furaw tacogo numan dɔn, ani ka da a la ko mɔgɔ o mɔgɔ bɛ fura san, ko o tigi ye kunnafoni numan sɔrɔ fura tacogo, a tata hake, a kɔlɔlɔw ni yɛɛtangacogo kan, aw bɛna makoba de nɛ aw ka sigidalamɔgɔw ye. Ala ka a nɛ aw bolo!